

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่อง "การศึกษาลักษณะที่แสดงความคิดสร้างสรรค์ในหนังสืออ่านสนุกสำหรับเด็กที่ตีพิมพ์ในปี พ.ศ.2530" มีจุดมุ่งหมายที่จะศึกษาลักษณะที่แสดงความคิดสร้างสรรค์ในหนังสืออ่านสนุกสำหรับเด็กวัย 6-11 ปี ที่ส่งเข้าประกวดตามโครงการประกวดหนังสือ ประจำปี 2530 ของคณะกรรมการพัฒนาหนังสือในคณะกรรมการแห่งชาติว่าด้วยการศึกษาวิทยาศาสตร์และวัฒนธรรมแห่งสหประชาชาติ กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ โดยได้แบ่งการดำเนินงานออกเป็นขั้นตอนดังต่อไปนี้

1. การเลือกกลุ่มตัวอย่างประชากร
2. การสร้างเครื่องมือในการวิจัย
3. การรวบรวมข้อมูลและวิเคราะห์ข้อมูล
4. สรุปการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การเลือกกลุ่มตัวอย่างประชากร

ผู้วิจัยเลือกกลุ่มตัวอย่างประชากรแบบเจาะจง (Purposive Sampling) โดยเลือกหนังสืออ่านสนุกสำหรับเด็กวัย 6-11 ปี ที่ตีพิมพ์ในปี พ.ศ.2530 และส่งเข้าประกวดในโครงการประกวดหนังสือฯ สาเหตุที่เลือกหนังสือชุดดังกล่าวเนื่องจาก หนังสือทั้งหมดได้ผ่านการพิจารณากลั่นกรองมาขั้นหนึ่งแล้วว่าเป็นหนังสือที่มีคุณภาพ จากคณะกรรมการและนักวิชาการหรือบรรณาธิการจากโรงพิมพ์ สำนักพิมพ์ และหน่วยงาน ชมรมต่างๆ จึงเชื่อได้ว่าหนังสือทั้งหมดนี้มีคุณภาพที่น่าจะนำมาพิจารณาวิเคราะห์ได้

คณะกรรมการจัดการประกวดหนังสือได้แบ่งหนังสือในระดับประถมศึกษาหรือสำหรับวัย 6-11 ปี ไว้เป็น 2 ประเภทคือ ประเภทสารคดี และบันเทิงคดี ผู้วิจัยจึงนำหนังสือทั้ง 2 ประเภทมาเป็นตัวอย่างประชากรในการศึกษาวิเคราะห์ จำนวนทั้งสิ้น 104 เล่ม มีดังต่อไปนี้คือ

1. ประเภทสารคดี จำนวน 43 เล่ม
2. ประเภทบันเทิงคดี จำนวน 61 เล่ม

การสร้างเครื่องมือในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ เกณฑ์ที่ใช้ในการพิจารณาศึกษาวิเคราะห์หนังสืออ่านสนุกสำหรับเด็ก มีขั้นตอนในการสร้างดังต่อไปนี้

1. คัดเลือกผู้ทรงคุณวุฒิในด้านหนังสือเด็กจำนวน 5 คน และผู้ทรงคุณวุฒิทางด้านความคิดสร้างสรรค์ จำนวน 2 คน

2. ผู้ทรงคุณวุฒิด้านหนังสือเด็กคัดเลือกหนังสือสำหรับเด็กระดับประถมศึกษา จากหนังสือทั้งหมด 104 เล่ม ใต้หนังสือจำนวน 20 เล่ม (ดูรายละเอียดในภาคผนวก ค.) เป็นหนังสือที่ผู้ทรงคุณวุฒิคัดเลือกได้ตรงกันตั้งแต่ 3 คนขึ้นไป หนังสือที่ผู้ทรงคุณวุฒิคัดเลือกไว้ว่าเป็นหนังสือสร้างสรรค์มีลักษณะดังนี้

2.1 เรื่องสนุกน่าอ่านน่าติดตาม

2.2 แนวคิดและเนื้อหาถูกต้อง มีคุณค่าและสาระประโยชน์

2.3 เนื้อหามีความยากง่าย เหมาะสมกับวัย

2.4 ส่วนวนภาษาและเนื้อหาเรียบเรียงได้สละสลวย ไพเราะ ใค้อรรถรส

เหมาะสมกับวัย

2.5 มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ และไม่ลอกเลียนแบบผู้อื่น

2.6 มีแทรกคติและความรู้ ไม่สั่งสอนโดยตรง

2.7 ส่งเสริมให้เด็กค้นคว้าหาความรู้เพิ่มเติม

2.8 ส่งเสริมให้เด็กรู้จักคิดและรู้จักวิเคราะห์ด้วยตนเอง

2.9 มีวิธีการเสนอเนื้อหาที่น่าสนใจ

2.10 ภาพสวย สื่อความหมายดี สีสันน่าดู มีความคิดริเริ่ม

3. ศึกษาหลักการ และทฤษฎีความคิดสร้างสรรค์ของนักการศึกษา นักวิชาการทั้งในประเทศและต่างประเทศ ต่างประเทศเช่น ทอแรนซ์ (Torrance 1962:47) กิลฟอร์ด (Guilford 1968:138) วอลลาซ และ โคแกน (Wallach and Kogan 1965:43) เกตเชลส์ และ แจกสัน (Getzels and Jackson 1962:455-456) ฟรอม (อ้างถึงใน อาร์ รังสินันท์ 2527:4) โลแกน และ โลแกน (Logan and Logan 1971:3-11) มาซาร์ อิบูกะ (2528:109) ในประเทศเช่น อาร์ รังสินันท์ (2527:5 และ 63) วิชัย วงษ์ใหญ่ (2523:3) ธนพร สมบุญธนาท (2529:14) วรภณิกา เพ็ญศรี (2527:3) นิพนธ์ จิตต์ภักดี (2523:16-19) บุญลือ ทองอยู่

(อ้างถึงใน อารี รังสินธ์ (2529:105)

4. นำหนังสือที่ผู้ทรงคุณวุฒิคัดเลือกไว้จำนวน 20 เล่มมาพิจารณาเทียบกับทฤษฎีและหลักการทางความคิดสร้างสรรค์

5. นำข้อมูลที่ได้จากการพิจารณาหนังสือ 20 เล่มนั้นมากำหนดขอบเขตในการสร้างเกณฑ์การวิจัยได้ 3 ลักษณะดังนี้

- 5.1 ลักษณะที่แสดงความคิดสร้างสรรค์ทางด้านสติปัญญา
- 5.2 ลักษณะที่แสดงพฤติกรรมทางความคิดสร้างสรรค์
- 5.3 ลักษณะที่เป็นสื่อหรือแนวทางให้เกิดความคิดสร้างสรรค์

6. นำขอบเขตในการสร้างเกณฑ์การวิจัยให้ผู้ทรงคุณวุฒิด้านความคิดสร้างสรรค์จำนวน 2 คนพิจารณาตรวจสอบ

7. นำขอบเขตในการสร้างเกณฑ์การวิจัยมาปรับปรุงแก้ไขให้สมบูรณ์และถูกต้องตามกับผู้ทรงคุณวุฒิแนะนำ เพื่อใช้เป็นเกณฑ์ที่จะศึกษาวิเคราะห์หนังสืออ่านสนุกสำหรับเด็กในการวิจัยครั้งนี้ โดยถือว่าหนังสือที่มีลักษณะต่อไปนี้ เป็นหนังสือที่มีลักษณะแสดงความคิดสร้างสรรค์

7.1 ลักษณะที่แสดงความคิดสร้างสรรค์ทางด้านสติปัญญา หมายถึง ลักษณะการสร้างสรรค์ที่ต้องใช้ความสามารถทางสติปัญญาหรือกำลังความคิดในการสร้างสรรค์ คือ

7.1.1 ความคิดริเริ่ม หมายถึง ความคิดสิ่งใหม่ ๆ ขึ้นมาโดยไม่ลอกเลียนแบบใคร

7.1.2 ความคิดจินตนาการ หมายถึง ความคิดที่สร้างขึ้นมาจากอารมณ์และความรู้สึกในลักษณะความคิดฝัน อาจเป็นจริงหรือไม่จริงก็ได้

7.1.3 ความคิดดัดแปลง หมายถึง ความคิดที่เกิดจากการได้รู้ได้เห็นสิ่งต่าง ๆ แล้วนำมาดัดแปลงให้เกิดเป็นอีกสิ่งหนึ่งได้ดีกว่าเดิม หรือสามารถใช้งานในหน้าที่ใหม่ได้

7.1.4 ความคิดละเอียดลออ หมายถึง ความคิดในรายละเอียดเพื่อตกแต่งหรือขยายความหลักให้ได้ความสมบูรณ์ยิ่งขึ้น

7.1.5 ความคิดคล่อง หมายถึง ปริมาณความคิดที่ไม่ซ้ำกันในเรื่องเดียวกัน

7.1.6 ความคิดเชื่อมโยง หมายถึง ความคิดถึงสิ่งหนึ่งก่อนแล้วสามารถเชื่อมโยงไปถึงอีกสิ่งหนึ่ง อาจเป็นในลักษณะเปรียบเทียบ

7.1.7 ความคิดอิสระ หมายถึง ความคิดคำนึง ความรู้สึกที่ไม่ติดยึดกับสิ่งใดสิ่งหนึ่ง คิดอย่างเป็นตัวของตัวเองในสิ่งต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นหรือยังไม่เกิดขึ้น โดยไม่มีสถานการณ์ต่าง ๆ มาบังคับ

7.1.8 ความคิดขัดแย้ง หมายถึง ความคิดที่แตกต่างกันออกไปจากเรื่องเดิมหรือความคิดเดิมของผู้อื่น โดยที่ความคิดนั้นมีเหตุผลหรืออาจเป็นวิธีการดีกว่าและเป็นไปได้

7.2 ลักษณะที่แสดงพฤติกรรมทางด้านความคิดสร้างสรรค์ เป็นบุคลิกลักษณะทางพฤติกรรมของบุคคลที่มีหรือแสดงออกทางความคิดสร้างสรรค์

7.2.1 การสังเกตหมายถึง ลักษณะที่แสดงให้เห็นถึงการพินิจพิจารณาในสิ่งต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นหรือเรื่องที่เกี่ยวข้อง

7.2.2 ความสงสัย หมายถึง ลักษณะที่แสดงความคลงแคลงใจไม่แน่ใจในสิ่งต่าง ๆ ที่รู้เห็นหรือเรื่องที่กำลังดำเนินการอยู่

7.2.3 การซักถาม หมายถึง ลักษณะที่แสดงอาการซักถาม ในเรื่องที่สงสัยหรือไม่แน่ใจ

7.2.4 ความอยากรู้อยากเห็น หมายถึง การค้นคว้าต้องการรู้เรื่องราวและความเป็นไปในสิ่งต่าง ๆ ที่พบเห็น

7.2.5 การคาดเดา หมายถึง การคิดหรือบอกเรื่องราวต่าง ๆ โดยใช้การคาดการณหรือคาดคะเนโดยที่ยังไม่รู้ว่าความถูกต้องที่เป็นจริงนั้นคืออะไร

7.2.6 อารมณ์ขัน หมายถึง อารมณ์สนุกสนานของบุคคลที่อาจแสดงออกทางคำพูดหรือลักษณะ กิริยา อาการ

7.2.7 การกล้าแสดงออก หมายถึง ความสามารถในการกล้าพูด กล้าทำให้ประจักษ์แก่บุคคลอื่นโดยไม่มีความประหม่าหรือเกรงกลัว

7.2.8 ความเชื่อมั่นในตนเอง หมายถึง ลักษณะที่แสดงความมั่นใจในตนเองในการพูดหรือแสดงความคิดเห็น กระทำในสิ่งที่ตนเองคิดว่าถูกต้องแล้ว ดีแล้ว

7.2.9 ความกล้าหาญ หมายถึง ลักษณะที่แสดงออกซึ่งความไม่กลัวต่ออันตรายหรือปัญหาที่เกิดขึ้นและไม่พยายามหลบเลี่ยงอันตรายหรือปัญหานั้น ๆ

7.2.10 ความพยายามและอดทน หมายถึง ความไม่ย่อท้อต่อปัญหาที่เกิดขึ้น ไม่เกรงกลัวต่อความยากลำบากทั้งปวง และพากเพียรด้วยความตั้งใจจริง

7.2.11 ชอบสิ่งแปลกใหม่ หมายถึง ลักษณะที่แสดงออกซึ่งความสนใจต่อสิ่งแปลกใหม่ที่ได้พบเห็น

7.2.12 ความกระตือรือร้น หมายถึง ลักษณะที่แสดงออกของการค้นคว้าตลอดเวลาต่อเรื่องราวที่เกิดขึ้น

7.2.13 มีความสุขต่อการทำงาน หมายถึง การทำงานด้วยความเต็มใจ ยินดี และสุขใจกับงานที่ทำนั้น ๆ

7.2.14 ขอบงานที่ซับซ้อน หมายถึง ลักษณะนิสัยที่ขอบงานที่ยุ่งยากซับซ้อน ต้องใช้ความสามารถในการคิดแก้ปัญหามากกว่าปกติ โดยยินดีจะทำงานนั้นด้วยความเต็มใจ

7.2.15 กล้าเผชิญปัญหา หมายถึง กล้าที่จะแก้ปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้น โดยไม่หลบเลี่ยงหลีกหนี

7.2.16 การยอมรับการเปลี่ยนแปลง หมายถึง การแสดงออกที่ยอมรับ ในสิ่งที่เปลี่ยนไปจากความเชื่อเดิมหรือความคิดเดิมของตนเองในเหตุผลที่ถูกต้องหรือดีกว่า

7.2.17 การสำรวจ หมายถึง การพิจารณา ตรวจสอบในสิ่งที่พบเห็น เพื่อดูปริมาณหรือคุณภาพ

7.2.18 การค้นคว้า หมายถึง การเสาะแสวงหาในสิ่งที่อยากรู้ อยากเห็น

7.2.19 การทดลอง หมายถึง การทำการตรวจสอบเพื่อต้องการผลที่เป็น ความจริง

7.3 ลักษณะที่เป็นสื่อหรือแนวทางที่ทำให้เกิดความคิดสร้างสรรค์ คือลักษณะที่ จะนำไปสู่การคิดหรือการทําย่างสร้างสรรค์

7.3.1 ความเป็นเหตุเป็นผล หมายถึง ลักษณะที่สมจริงเป็นเหตุเป็นผล ซึ่งกันและกัน

7.3.2 ความรู้สึกซาบซึ้ง หมายถึง ความรู้สึกสะท้อนอารมณ์ไปกับ เรื่องหรือสิ่งที่พบเห็น

7.3.3 ความภาคภูมิใจ หมายถึง ความรู้สึกภูมิใจและดีใจในผลสำเร็จ หรือสิ่งที่ตนเองกระทำ

7.3.4 การมีปฏิกิริยาตอบสนอง หมายถึง ลักษณะการแสดงออกที่เป็น ผลมาจากความซาบซึ้งหรือความภาคภูมิใจ ในลักษณะการพูดการกระทำให้ปรากฏ

การเก็บรวบรวมข้อมูลและการวิเคราะห์ข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ขั้นที่ 1 ผู้วิจัยอ่านหนังสือที่เป็นตัวอย่างประชากรทั้งหมดทุกเล่ม 104 เล่ม เพื่อจับใจ ความของเรื่องและแนวความคิดที่ได้จากเรื่อง

ขั้นที่ 2 เขียนเรื่องโดยย่อไว้ทุกเรื่อง ขนาดของรูปเล่ม จำนวนหน้า แนวคิดของเรื่อง ลักษณะรูปภาพไว้โดยละเอียด

ขั้นที่ 3 อ่านทีละเล่ม ทีละหน้า เทียบกับเกณฑ์ที่สร้างขึ้น และทำเครื่องหมาย (/) ไว้ ให้รู้ว่าตรงกับเกณฑ์ข้อใด จนหมดทุกเล่ม

ขั้นที่ 4 ศึกษาไปที่ละเล่มและทีละหน้า จดบันทึกข้อความในหนังสือไว้ในตาราง เพื่อหาค่าทางสถิติ

ขั้นที่ 5 พิจารณาเรื่องในแต่ละหน้า แต่ละเล่มอีกครั้งหนึ่งเพื่อความมั่นใจ โดยมีการปรับและพิจารณาให้ตรงกับเกณฑ์ที่สร้างเพื่อความถูกต้อง

ขั้นที่ 6 ส่งตัวอย่างการวิเคราะห์หนังสือ 104 เล่ม ให้ผู้ทรงคุณวุฒิด้านความคิดสร้างสรรค์ตรวจสอบเพื่อให้แน่ใจว่าวิเคราะห์ได้ถูกต้อง

นำความถี่ของความคิดสร้างสรรค์ที่ปรากฏในตารางตามเกณฑ์ที่ศึกษามาหาค่าร้อยละเพื่อเสนอผลงานวิจัยและใช้ในการอภิปรายผล

การวิเคราะห์ข้อมูล

1. จากจำนวนความถี่ของเนื้อหาที่แสดงความคิดสร้างสรรค์ซึ่งรวบรวมได้จากการศึกษาวิเคราะห์เนื้อหาหนังสือทั้งหมด ผู้วิจัยใช้วิธีวิเคราะห์ดังนี้

1.1 หาค่าเฉลี่ยของจำนวนความถี่รวมลักษณะที่แสดงความคิดสร้างสรรค์แต่ละลักษณะที่มีอยู่ในหนังสือทุกเล่ม โดยนำจำนวนความถี่ของลักษณะเดียวกันที่มีอยู่ในหนังสือแต่ละเล่มมารวมกันแล้วหารด้วยจำนวนหนังสือทั้งหมด ผลที่ได้คือค่าเฉลี่ยของความถี่ของลักษณะความคิดสร้างสรรค์ย่อยในเรื่องนั้นๆ ของหนังสือทั้งหมด

การหาค่าเฉลี่ยใช้สูตร

$$F = \frac{f_1 + f_2 + f_3 \dots f_N}{N}$$

$$= \frac{f}{N}$$

F คือ ความถี่เฉลี่ยของลักษณะเนื้อหาที่แสดงความคิดสร้างสรรค์ย่อย
 $f_1 + f_2 + f_3 \dots f_n$ คือ จำนวนความถี่รวมของเนื้อหาที่แสดงความคิด
 สร้างสรรค์แต่ละลักษณะของหนังสือทั้งหมด

N คือ จำนวนหนังสือทั้งหมดที่มีเนื้อหาแสดงความคิดสร้างสรรค์

(ประกอบ วรรณสูตร 2517:41)

1.2 หากำร้อยละของจำนวนหนังสือที่มีเนื้อหาที่แสดงความคิดสร้างสรรค์แต่ละ
 ลักษณะต่อจำนวนหนังสือทั้งหมด 81 เล่ม โดยกำหนดว่าหนังสือเล่มใดมีเนื้อหาในลักษณะเดียวกัน
 ไม่ว่าจะมีความถี่เท่าใดถือว่ามีเนื้อหาที่แสดงความคิดสร้างสรรค์ในลักษณะนั้นแล้วเป็นปริมาณ 1
 หน่วยเท่าเทียมกัน เมื่อรวมจำนวนเล่มของหนังสือที่มีเนื้อหาที่แสดงความคิดสร้างสรรค์ในลักษณะ
 ใดต่อจำนวนหนังสือทั้งหมดแล้วคิดเทียบร้อยละ

การหาคำร้อยละใช้สูตร

$$P = \frac{n}{N} \times 100$$

P คือ ร้อยละของจำนวนหนังสือที่มีเนื้อหาที่แสดงความคิดสร้างสรรค์แต่ละ
 ลักษณะ

n คือ จำนวนหนังสือที่มีเนื้อหาในลักษณะเดียวกัน

N คือ จำนวนหนังสือทั้งหมดที่มีลักษณะความคิดสร้างสรรค์

(ประกอบ วรรณสูตร 2517:27)